Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Фонда за справедлив преход“

(COM(2020) 22 final — 2020/0006 (COD)

и относно „Изменено предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, както и финансови правила за тях и за фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и инструмента за управление на границите и визите“

(COM(2020) 23 final — 2018/0196 (COD)

(2020/C 311/08)

Докладчик: **Ester VITALE**

Съдокладчик: **Petr ZAHRADNÍK**

Консултация	Съвет на Европейския съюз, 23.1.2020 г.
	Европейски парламент, 29.1.2020 г.
Правно основание	член 175, параграф 3 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	13.5.2020
Приемане на пленарна сесия	10.6.2020 г.
Пленарна сесия №	552
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	210/1/5

1. **Заключения и препоръки**

1.1. ЕИСК е дълбоко убеден, че Фондът за справедлив преход (ФСП) представлява първият конкретен инструмент, който може да допринесе за много амбициозната цел за въглеродна неутралност до 2050 г., и че е съвместим с Европейския зелен пакт.

1.2. ЕИСК изразява загриженост от факта, че инвестициите, предвидени за справедлив преход, не отговарят на амбициозния Зелен пакт на Европейската комисия, и счита, че би трябвало да бъдат намерени допълнителни ресурси чрез увеличаване на многогодишната финансова рамка — като се въведат нови собствени ресурси или се увеличи приносът на държавите членки. ЕС трябва да покаже амбиция, съответстваща на предизвикателството на борбата с изменението на климата; средно 40 % от общия му бюджет (МФР 2021—2027 г.) трябва да бъдат заделени за тази цел;

1.3. ЕИСК препоръчва финансовата рамка на Фонда за справедлив преход да се определи по-точно, тъй като съгласно предложението са гарантирани само 30 милиарда евро, а останалата част се основава на доброволно решение на държавите членки. ЕИСК не е убеден, че финансовата рамка се основава на консервативен подход и предварителни условия.

1.4. ЕИСК е наясно, че успехът на Фонда за справедлив преход (и на целия План за инвестиции за устойчива Европа) зависи от нов вид партньорство между частния и публичния сектор по отношение на финансирането, както и на споделени отговорности. Необходим е нов договор между публичния и частния сектор, включващ всички участници в икономическата и социалната сфера и в областта на околната среда, който да определя финансирането и споделените отговорности. Тъй като финансовите нужди на Европейския зелен пакт са огромни, а общите бюджетни източници на ЕС са доста ограничени, ролята на частния сектор ще бъде значителна. НПО би трябвало да допринасят за направляване на използването на Фонда за справедлив преход по начин, който да включва изцяло всички групи в обществото и да върви ръка за ръка с подобряването на достъпността за хората с увреждания и възрастните хора.

1.5. ЕИСК подкрепя широкообхватния подход, при който се отчита икономическото, социалното, промишленото и технологичното измерение на прехода към неутрална икономика с участието на местни действащи лица, социални партньори и НПО. Социалните партньори трябва да участват в разработването и прилагането на политики и стратегии за справедлив преход. Синдикалните организации би трябвало да присъстват на всички етапи от процеса на справедлив преход, за да защитават интересите на работниците на различни равнища.

1.6. ЕИСК изразява надежда, че диалогът между Европейската комисия и държавите членки, свързан с Европейския семестър, се извършва с активното и съществено участие на социалните партньори и НПО.

1.7. ЕИСК приветства факта, че териториалните планове и всички специфични програми ще бъдат следени от комитети за наблюдение, за които важат същите правила като тези, предвидени в Общия регламент за европейските структурни и инвестиционни фондове.

1.8. ЕИСК препоръчва социалните партньори и НПО да участват съществено и в пълноценно в териториалните планове и във всички специфични програми на Фонда за справедлив преход.

1.9. ЕИСК горещо приветства гъвкавостта в правилата за държавните помощи и очакваните подразбиращи се последици, които би трябвало да отразяват и важността на Зеления пакт, особено в държавите членки и регионите с голямо потребление на въглища и високи въглеродни емисии. Държавната помощ, по-специално тази, която е обвързана с условия за екологосъобразност, би трябвало да подпомага прехода към по-екологосъобразна и по-приобщаваща икономика, с непрекъснато и по-амбициозно използване на държавни помощи за насърчаване на заетостта сред тези, които често са изключени от отворения пазар на труда, като например хората с увреждания.

1.10. Тъй като устойчивото развитие и действията в областта на климата оказват положително въздействие върху публичните разходи и премахват редица отрицателни външни ефекти (здравеопазване, премахване на замърсяването, възстановяване и др.), публичните инвестиции за опазване на околната среда и борба с изменението на климата би трябвало да бъдат изключени от ограниченията, наложени от Пакта за стабилност. Днес, повече от всякога това е още по-важно, с оглед на настоящата безпрецедентна криза. COVID-19 може да окаже значително въздействие върху гражданите на ЕС, тяхното здраве и икономиката като цяло.

1.11. В настоящия момент първият приоритет е пандемията от COVID-19; тя подрива нашия социален и икономически живот и оказва влияние върху настоящата и бъдещата фискална политика на ЕС. Успоредно с това тя създава безпрецедентна несигурност, която би могла да доведе до сериозна промяна в ориентацията и разпределението на бюджета на ЕС. Последните документи на Комисията предлагат и препоръчват разпределянето на останалата част от бюджетните ресурси на ЕС за периода 2014—2020 г. предимно за смекчаване на последиците от пандемията. ЕИСК ще спазва всички необходими разумни промени в следващите преговори по МФР, които биха могли да спомогнат за разрешаване на критичната ситуация.

1.12. ЕИСК подкрепя предложението на ЕК „Next Generation EU“ за укрепване на механизма за преход в отговор на кризата и нейното ново предложение за следващия дългосрочен бюджет на ЕС.

1.13. ЕИСК приветства възможността държавите членки да създадат специална програма за Фонда за справедлив преход. ЕИСК зачита и подкрепя важната роля на регионите в процеса на планиране, управление и изпълнение на Фонда за справедлив преход в съответствие с принципа на субсидиарност. В допълнение, ЕИСК препоръчва да се вземат предвид различните равнища на готовност в държавите членки и регионите за прехода към въглеродна неутралност, както и различния потенциал за производство на чиста енергия в рамките на ЕС. Трябва да се отчитат и различните нагласи на гражданите в държавите членки и регионите по отношение на активно допринасяне за опазването на климата.

1.14. ЕИСК би оценил високо публикуването на списък с устойчиви проекти с цел споделяне на най-добри практики. Подкрепата, предоставяна от определени управляващи органи, също би трябвало да бъде оповестявана публично, така че да допринася за благоприятни за инвестициите условия. По този начин ще се увеличи прозрачността и ще се избегне рискът от неравномерно предоставяне на информация.

1.15. ЕИСК посочва необходимостта от осигуряване на взаимно допълване между мерките, финансирани от Фонда за справедлив преход, и тези, съфинансирани от InvestEU по стълб 2 и от механизма за отпускане на заеми в публичния сектор по стълб 3 на механизма за справедлив преход.

1.16. ЕИСК предупреждава, че трябва да се намери точният баланс между мерките за икономическо преструктуриране и мерките, гарантиращи защитата и преквалификацията на работниците, засегнати от процесите на преход.

1.17. Системата за образование и обучение е ключът за подпомагането на процесите на преход. ЕИСК препоръчва да се увеличат ресурсите за политиката на сближаване, за да се укрепи и даде нов тласък на системата за средно и висше образование чрез предоставяне на целенасочени научни и технологични насоки, съобразени с актуалните нужди.

1.18. ЕИСК изразява желание значителна част от средствата на Фонда за справедлив преход да бъдат заделени за инвестиции, с които да се подпомогне прехода на работниците от едно работно място към друго. Би трябвало, обаче, да се гарантира баланс между инвестирането в преквалификация на работниците, които се преместват към нови форми на „по-зелена“ заетост, и подготовката на работниците в засегнатите общности, които отскоро навлизат на пазара на труда, така че те да придобият уменията, които се изискват за нововъзникващите форми на заетост. Би трябвало да се обърне специално внимание на подкрепата за заетостта на лицата, които са най-отдалечени от пазара на труда, като например младите хора и лицата с увреждания.

2. **Контекст**

2.1. Комисията представи своята стратегическа дългосрочна визия за просперираща, модерна, конкурентоспособна и неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. Както се посочва в съобщението за Европейския зелен пакт, Комисията предлага механизъм за справедлив преход, за да допълни вече внесените бюджетни и законодателни предложения за периода 2021—2027 г. Между 2021 г. и 2027 г. за целия механизъм за справедлив преход ще бъде отпуснат пакет от 100 милиарда евро за подкрепа и улесняване на: преобразуването на дейности, които създават вредни емисии, намаляването на потреблението на въглища, насърчаването на енергийната ефективност и прехода към по-малко замърсяващи технологии във всички производствени сектори. Фондът ще разполага с първоначален бюджет от 7,5 милиарда евро, който ще нарасне до около 100 милиарда евро благодарение на националното съфинансиране, на финансовото подразделение InvestEU и Европейската инвестиционна банка.

2.2. Механизмът за справедлив преход се състои от три стълба:

— фонд за справедлив преход, работещ в рамките на политиката на сближаване. Фондът е създаден чрез специален регламент, в който е определена неговата специфична цел, географското му покритие, методът, който трябва да се прилага за разпределението на финансовите средства, и съдържанието на териториалните планове за справедлив преход, необходими за подкрепа на програмите. Фондът главно ще предоставя на регионите субсидии за подпомагане на работниците, например като им помогне да придобият способности и умения, които могат да бъдат използвани на пазара на труда в бъдеще, а така също и на МСП, стартиращите предприятия и инкубаторите, работещи с цел създаване на нови икономически възможности във въпросните региони. Той ще подкрепи и инвестициите в прехода към чиста енергия, включително в сферата на енергийната ефективност,

— специална схема в рамките на InvestEU ще обхваща проекти за енергийна и транспортна инфраструктура, включително газовата инфраструктура и централното отопление, както и проекти за декарбонизация,

— инструмент за отпускане на заеми за публичния сектор, въведен от ЕИБ с цел предоставяне на финансови ресурси на местните власти за съответните региони. Финансирането от бюджета на ЕС може да бъде допълнено от лихвена субсидия или инвестиционна субсидия, съчетана със заеми, отпуснати от ЕИБ.

2.3. Ще бъдат активирани допълнителни публични и частни ресурси и са предвидени секторни правила за държавната помощ, с цел да създадат възможности за улесняване на използването на национални средства за проекти, които са в съответствие с целите за справедлив преход.

2.4. Консултативната и техническата помощ за регионите също ще бъдат неразделна част от Механизма за справедлив преход.

2.5. Фондът за справедлив преход ще подлежи на режим на споделено управление и ще бъде на разположение на всички държави членки. При разпределянето на средства ще се отчитат предизвикателствата, свързани с прехода, пред които са изправени регионите с най-високи въглеродни емисии, както и социалните предизвикателства, произтичащи от потенциалните загуби на работни места.

2.6. Държавите членки ще добавят субсидията, отпусната им от Фонда за справедлив преход към средствата от ЕФРР и ЕСФ +. Тези трансфери ще се равняват поне на един път и половина и най-много на три пъти сумата, получена от Фонда за справедлив преход. Нито една държава членка, обаче, не би трябвало да използва повече от 20 % от първоначалната си субсидия, получена по линия на ЕФРР и ЕСФ, и всяка държава членка ще трябва да обоснове тези допълнителни ресурси. Държавите членки ще участват и със собствени ресурси.

2.7. Процесът на планиране, включително определянето на териториите, ще бъде договорен между Комисията и всяка държава членка и ще се ръководи от процеса на европейския семестър. Държавите членки се приканват да представят своите териториални планове, като определят процеса на преход до 2030 г. В този контекст те ще определят, за всяка територия, икономическите, социалните и екологичните предизвикателства, както и нуждите от професионална преквалификация и възстановяване на околната среда. Фондът ще съсредоточи подкрепата си върху територии, съответстващи на региони от ниво 3 по NUTS.

2.8. Одобряването на териториалните планове ще позволи /да се отпуснат средства от Фонда за справедлив преход и да се приложат механизмите за използването на InvestEU и ЕИБ. Така подкрепяните програми ще подлежат на междинен преглед при същия ред и условия, както предвидените за всички програми на политиката на сближаване.

2.9. Фондът за справедлив преход ще включи средствата на политиката на сближаване. Това означава, че е необходимо да се измени предложението за регламент за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд +, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и инструмента за управление на границите и визите, за да се добави Фондът за справедлив преход като нов фонд за политиката на сближаване.

3. **Общи бележки**

3.1. ЕИСК подкрепя стратегията на ЕС за дългосрочно намаляване на емисиите на парникови газове и целта ѝ да превърне Европейския съюз в неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. ЕИСК е съгласен, че екологичната цел представлява един от основните приоритети на бъдещата политика на сближаване, с отпуснати най-малко 30 % от Европейския фонд за регионално развитие и 37 % от Кохезионния фонд. При това, ЕИСК изразява загриженост, че планираните инвестиции за справедлив преход не съответстват на амбициозния Зелен пакт на Европейската комисия. Предложеното за срок от десет години финансиране се равнява на сумата, която е необходимо да се дава всяка година, за да се постигне неутралност по отношение на климата по справедлив начин до 2050 г. ЕИСК счита, че е необходимо прогнозите за разходите в МФР да бъдат увеличени. За да се постигнат наистина амбициозните цели, определени в Зеления пакт, бюджетът на ЕС трябва да бъде увеличен или чрез въвеждането на нови собствени ресурси или чрез увеличаване на приноса на държавите членки.

3.2. ЕИСК оценява усилията, положени за адаптиране на многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2021—2027 г. към нуждите и предизвикателствата, свързани с климата, чрез инструмента на Фонда за справедлив преход и, в по-широк контекст, чрез пълния инвестиционен план за устойчива Европа, от който Фондът за справедлив преход представлява най-значителната част. Въпреки че Фондът за справедлив преход е първата конкретна стъпка за разглеждане на въпроса от финансова и инвестиционна гледна точка, ЕИСК отбелязва и подчертава необходимостта да се изпълнят и другите задачи, предвидени в споразумението относно Европейския зелен пакт. В противен случай ефективността на Фонда за справедлив преход ще бъде ограничена.

3.3. Както вече беше посочено в предходни становища ([1]), ЕИСК е на мнение, че в контекста на политиката на сближаване чрез механизма за справедлив преход би трябвало да се предоставя целево финансиране. При това, за да се избегне допълнително намаляване на наличните средства по линия на политиката на сближаване, финансирането би трябвало да бъде предоставено от подходящи *ad hoc* кредити.

3.4. Освен това, в случая с ЕСФ + един задължителен трансфер би могъл да доведе до непредвиден конфликт на интереси. Например могат да възникнат въпроси като подкрепата за лица, изложени на риск от бедност, или работници в промишлеността, които са заплашени от загуба на работата си. Такива конфликти на интереси биха могли да окажат отрицателно въздействие върху приемането на политиката в областта на климата като цяло. Във всеки случай разширяването на обхвата на ЕСФ + трябва да върви ръка за ръка с увеличение на ресурсите.

3.5. Тъй като устойчивото развитие и действията в областта на климата оказват положително въздействие върху публичните разходи и премахват редица отрицателни външни ефекти (здравеопазване, премахване на замърсяването, възстановяване и др.), публичните инвестиции за опазване на околната среда и борба с изменението на климата би трябвало да бъдат изключени от ограниченията, наложени от Пакта за стабилност. Днес, повече от всякога това е още по-важно, с оглед на настоящата безпрецедентна криза. COVID-19 оказва значително въздействие върху гражданите на ЕС, тяхното здраве и икономиката като цяло.

([1]) Вж. становището на ЕИСК относно *„Регламент за общоприложимите разпоредби 2021—2027 г.“*, ОВ C 62, 15.2.2019 г., стр. 83.

3.6. ЕИСК е убеден, че в набора от решения за справяне с кризата с пандемията и предизвикателствата, свързани със Зеления пакт има много общи интереси и цели. Въпреки това изглежда целесъобразно да се определи отново постигането на някои от целите на Зеления пакт, особено по отношение на техния график. Силно се препоръчва известна гъвкавост (сравнима с тази за правилата за фискална и държавна помощ).

3.7. Значителни инвестиции в борбата с изменението на климата и екологичния преход не могат да се очакват, ако ограниченията върху дефицита останат. Очевидно това не означава да се изоставя обичайното изискване за стабилизиране на публичните финанси, но означава да се избере между две алтернативи: или наистина искаме да преобърнем процеса на глобалното затопляне и затова трябва да намерим големи суми, които да инвестираме, или просто искаме да въведем няколко корективни мерки, за да си успокоим съвестта си, като същевременно поддържаме доброто равновесието в публичните финанси.

3.8. ЕИСК счита, че за да може преходът да бъде по-решителен в икономически план и по-надежден в политически, е необходимо в най-скоро време да се предприемат действия за премахване на схемата за преки и непреки субсидии за сектора на изкопаемите горива, отговорен за огромните екологични, социални и икономически разходи, които биха могли да унищожат напредъка, постигнат в действията в областта на климата.

3.9. С постепенно прекратяване на субсидирането на енергията от изкопаеми горива и стимулиране на такъв зараждащ се сектор кат одобива на енергия от възобновяеми енергийни източници и чрез създаването на еднакви условия на конкуренция се дава възможност на потребителите да се възползват от възобновяемите енергийни източници по отношение на достъпност, икономически просперитет и устойчивост на климата.

3.10. Фондът за справедлив преход представлява балансирана симбиоза между субсидии и финансови инструменти, между координиран подход и централно управляван подход. Необходим е нов договор между публичния и частния сектор, включващ всички участници в икономическата и социалната сфера и в областта на околната среда, който да определя финансирането и споделените отговорности. За ефективното му прилагане, обаче, ще са необходими нови способности за ръководене и управление. ЕИСК приветства факта, че Европейската комисия ще подпомага публичните власти и разработващите устойчиви проекти по време на всички етапи от изпълнението им, от планирането до прилагането.

3.11. Насърчаването на навлизането на частния капитал в системата е от съществено значение за успеха на този подход. Ще бъде необходимо да се състави нов социален договор между публичния и частния сектор въз основа на принципа на взаимноизгодните резултати (win-win).

3.12. ЕИСК подкрепя широкообхватния подход, при който се отчита икономическото, социалното, промишленото и технологичното измерение на прехода към неутрална икономика с участието на местни действащи лица, социални партньори и НПО. ЕИСК подкрепя широкообхватния подход, при който се отчита икономическото, социалното, промишленото и технологичното измерение на прехода към неутрална икономика с участието на местните участници, социалните партньори и НПО. ЕИСК препоръчва да се гарантира действителното участие на всички заинтересовани страни на всички равнища и последиците върху заетостта, дължащи се на промяната в икономическия модел, да се преодолеят и управляват чрез социален диалог, свързващ националното и европейското равнище.

3.13. ЕИСК счита, че процесът на преход към неутрална по отношение на въглеродните емисии икономика зависи и от инвестициите в достъпни и устойчиви системи за обществен транспорт и застроена среда. Заедно с ЕФРР Фондът за справедлив преход би трябвало да се използва за насърчаване на въглеродната неутралност чрез инвестиции в тези области по начин, който гарантира, че те могат да бъдат използвани от всички членове на обществото и са достъпни за лица с увреждания и хора в напреднала възраст.

3.14. ЕИСК счита, че справедлив от социална гледна точка преход е от съществено значение, за да се спечели подкрепата и доверието на работниците, предприятията и гражданското общество и да се улеснят големите икономически промени, необходими за спасяването на планетата от изменението на климата. Във всеки случай краят на ерата на изкопаемите горива в Европа трябва да бъде съпътстван от необходимите инвестиции, които да гарантират защитата на работниците, създаването на нови работни места и подпомагането на местното развитие. Процесите на преход трябва да бъдат договорени със социалните партньори и организациите на гражданското общество и да бъдат свързани с прозрачност и ефективни комуникационни политики.

3.15. ЕИСК предупреждава, че трябва да се намери точният баланс между мерките за икономическо преструктуриране и мерките, гарантиращи защитата и преквалификацията на работниците, засегнати от процесите на преход. Би трябвало да се гарантира и баланс между инвестирането в преквалификация на работниците, които се преместват към нови форми на „по-зелена“ заетост, и подготовката на работниците в засегнатите общности, които отскоро навлизат на пазара на труда, така че те да придобият уменията, които се изискват за нововъзникващите форми на заетост. Би трябвало да се обърне специално внимание на подкрепата за заетостта на лицата, които са най-отдалечени от пазара на труда, като например младите хора и лицата с увреждания.

3.16. ЕИСК изразява задоволство, че Фондът за справедлив преход набелязва решения за справяне с последиците от западането на въгледобивната промишленост, за необходимостта от подкрепа на секторите на тежката промишленост, с цел да им се даде възможност устойчиво да запазят дейността си, както и решения за посрещане на съответните социални въздействия, но отбелязва, че той не трябва да се ограничава само до финансиране на процесите на декарбонизация. ЕИСК изразява надежда, че част от ресурсите на Фонда за справедлив преход ще бъдат заделени за генериране на инвестиции, от които се нуждаят работниците и общностите, засегнати от веригата за създаване на стойност на процесите на декарбонизация, за да се подкрепи преходът от едно работно място към друго.

3.17. Системата за образование и обучение е ключът за подпомагането на процесите на преход. ЕИСК препоръчва да се увеличат ресурсите за укрепване и даване на нов тласък на системата за средно и висше образование чрез предоставяне на целенасочени научни и технологични насоки, съобразени с актуалните нужди, като за тази цел се използват всички налични ресурси по линия на политиката на сближаване.

3.18. ЕИСК подкрепя решението за насърчаване и подкрепа на иновативни и устойчиви патенти и стартиращи предприятия. Подкрепата за предприятията, ангажирани с отговорни и устойчиви дейности, които разработват екологични решения за благополучието на общността, трябва да бъде възнаградена.

3.19. Планирането на ресурсите на Фонда за справедлив преход ще бъде тясно свързано с рамката на европейския семестър, както вече е предвидено в регламентите за фондовете на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г. ЕИСК е убеден, че в допълнение към планирания мониторинг съгласно правилата на политика на сближаване, рамката за икономическо управление на ЕС ще се използва за наблюдение на задействането на Фонда за справедлив преход в държавите членки чрез годишния структуриран диалог между държавите членки и Европейската комисия. За тази цел ЕИСК изразява желание в този диалог между Европейската комисия и държавите членки активното и съществено да участват социалните партньори и НПО.

3.20. ЕИСК изразява задоволство, че се предвижда планирането на Фонда за справедлив преход да се извърши чрез един или повече териториални планове за справедлив преход, като процесът на преход до 2030 г. се определи в съответствие с националните планове в областта на енергетиката и климата и с прехода към неутрална по отношение на климата икономика. ЕИСК подкрепя възможността държавите членки да създадат специална програма за Фонда за справедлив преход.

3.21. ЕИСК препоръчва социалните партньори и НПО да участват съществено и в пълноценно в териториалните планове и във всички специфични програми на Фонда за справедлив преход.

3.22. ЕИСК приветства факта, че териториалните планове и всички специфични програми ще бъдат следени от комитети за наблюдение, за които важат същите правила като тези, предвидени в Общия регламент за европейските структурни и инвестиционни фондове.

4. **Конкретни бележки**

4.1. ЕИСК е убеден, че би било подходящо с по-голям точност да се изготви финансовата рамка не само за Фонда за справедлив преход, а за целия механизъм за справедлив преход и Плана за инвестиции за устойчива Европа. ЕИСК добавя, че мобилизирането на средства в размер на над 30 милиарда евро не е гарантирано (т.е. трансферите, надвишаващи 1,5 пъти отпуснатите средства от Фонда за справедлив преход, не са задължителни). Съществуват също така много нерешени въпроси относно специалния режим в рамките на програмата InvestEU и заема от ЕИБ за публичния сектор.

4.2. ЕИСК се опасява, че изборът за десет години да се отпуснат около 1 000 милиарда евро за екологичния преход, включително чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции чрез използването на InvestEU, би могъл да отнеме ресурси от други сектори, които получават средства от този фонд. ЕИСК посочва необходимостта от осигуряване на взаимно допълване между мерките, финансирани от Фонда за справедлив преход, и тези, съфинансирани от InvestEU по стълб 2 и от механизма за отпускане на заеми в публичния сектор по стълб 3 на механизма за справедлив преход.

4.3. Освен това Зеленият пакт ще бъде подпомаган и от средства от Общата селскостопанска политика, която ще отдели 40 % от общия размер на отпуснатите за нея средства за целите, свързани с климата. В това отношение ще бъде важно да се запази ангажиментът на националните правителства и институциите на ЕС за инвестиране в сближаването както в миналото.

4.4. ЕИСК оценява високо предложените процедури, свързани с по-гъвкавото разбиране на правилата за държавна помощ и постоянното опростяване, предложено от Комисията като част от по-широката политическа рамка, изложена в съобщението относно Плана за инвестиции за устойчива Европа. Необходими са различни правила, за да се даде възможност за инвестиции, които да доведат до нов растеж.

4.5. ЕИСК разбира набора от добре определени в количествено отношение критерии за допустимост за финансиране по линия на Фонда за справедлив преход и ги одобрява.

4.6. Държавни помощи, обвързани с условия за екологосъобразност:

— поставяне на екологични условия при отпускането на държавна помощ за предприятия в сектори с голям въглероден отпечатък и/или голям отпечатък върху използването на суровините,

— поставяне на сходни екологични условия за нови и разширени банкови заеми (със или без публични гаранции) за тези сектори,

— отказ на държавна помощ за предприятия и сектори, които не са в състояние или не желаят да възприемат нисковъглеродни и кръгови технологии, и да преквалифицират своите работници с оглед на новата заетост,

— ускоряване на процедурите за планиране на проекти и инфраструктури за енергия от възобновяеми източници, за обществен транспорт и за изграждане на кръгова икономика. Предприятията се борят за оцеляване и трябва бързо да получат държавна помощ.

За да се намали предварителната административна тежест, правителствата могат да изберат да прилагат облекчени тестове за екологосъобразност при предоставянето на държавна помощ, съчетани с по-строги последващи тестове. Ако дадено предприятие наруши договорените екологични условия, държавната помощ трябва да бъде частично или изцяло възстановена в зависимост от сериозността на нарушението. Предлага се също да се насочи вниманието към ключови сектори, които произвеждат големи количества въглерод и се характеризират с интензивно използване на суровини, за да се сведе до минимум бюрокрацията ([2]).

4.7. ЕИСК приветства и посочването на секторите, за които е възможно да се отпускат ресурсите на Фонда за справедлив преход, и тези, за които той не може да осигури финансиране. Методът на разпределение спомага да се гарантира, че средствата са съсредоточени в достатъчна степен върху държавите членки, които трябва да се справят с най-сериозните предизвикателства, като същевременно се предоставя значителна подкрепа на всички държави членки. По-специално, държавите членки с БНД на глава от населението под 90 % от средния за ЕС биха получили около две трети от средствата по линия на Фонда за справедлив преход.

4.8. При тези обстоятелства ЕИСК препоръчва да се даде по-широко поле за действие на субекти, различни от МСП, тъй като повечето основни минни предприятия и предприятията от тежката промишленост, засегнати от действията в областта на климата, са големи. Освен това именно тези предприятия често осигуряват голям брой достойни работни места и са от решаващо значение за икономическото благосъстояние на регионите. Предотвратяването на безработицата би трябвало да се превърне в основна цел на териториалните планове. Това би трябвало да включва не само подпомагането на настоящите работници в прехода към нови форми на заетост, но и подкрепа на младежите и хората с отрязан достъп до отворения пазар на труда, като например хората с увреждания, за намиране на работа в тези развиващи се сектори.

4.9. ЕИСК оценява новите възможности, предоставени на местните и регионалните власти, да поемат пряко отговорността за управлението на проектите и конкретно да прилагат подход, основаващ се на местните условия, тъй като основните единици за териториалните планове за справедлив преход са регионите от ниво 3 по NUTS.

4.10. Социалните партньори и работещите в тази сфера НПО би трябвало да участват в разработването и прилагането на амбициозни политики и стратегии за намаляване на емисиите, за да се гарантира справедлив преход към достойни работни места и да се балансират системите за чиста енергия с устойчиво качество на работата. Синдикалните организации би трябвало да присъстват на всички етапи от процеса на справедлив преход, за да защитават интересите на работниците на различни равнища.

([2]) В следните сектори въглеродният отпечатък и отпечатъкът върху използването на суровините са сравнително големи: (1) транспорт: автомобилният, въздушният и водният транспорт използват предимно изкопаеми горива; (2) производство: много производители все още използват енергоемки технологии, свързани с интензивно използване на суровини; (3) строителство: много строители все още използват енергоемки суровини и такива, които не подлежат на рецикрилане, като например цимент; (4) енергетика: преходът от изкопаеми горива към енергия от възобновяеми източници все още се извършва много постепенно.

4.11. За да се постигнат предвидените резултати, подходът на Комисията по отношение на допустимостта на териториите е ограничен, като се има предвид, че финансиране може да бъде отпуснато само на държави, които прилагат и представят териториални планове за справедлив преход. Поради това ЕИСК призовава всички държави членки да подготвят своите планове във възможно най-кратък срок, така че много работещи в цяла Европа от посочените в плановете региони да могат да получат подкрепа.

4.12. ЕИСК приветства адаптирането на Регламента за общоприложимите разпоредби, за да се създаде ясно и прозрачно правно основание за бъдещата политика на сближаване на ЕС и нейната насоченост към климата.

4.13. Като се има предвид високата степен на несигурност относно въздействието на прехода върху заетостта и евентуалното ѝ географско разпределение, ЕИСК отбелязва, че би било за предпочитане да не се извършва предварително географско разпределение на средствата от Фонда за справедлив преход. Друга сфера на опасения се отнася до управлението на Фонда. Определянето на допустимите зони и на размера на отпуснатите за тях средства се възлагат изцяло на националните правителства. Като се има предвид, че няма да има отпускане на средства по региони, съществува риск това да доведе до дисбаланс в разпределението на финансирането на поднационално равнище и зоните, които са по-малко уязвими от отрицателното въздействие на целите, свързани с изменението на климата, да не получат средства.

4.14. ЕИСК отбелязва, че амбицията да се разчита на InvestEU и ЕИБ за мобилизиране съответно на 45 милиарда евро и 25–30 милиарда евро ще трябва да се следи отблизо, за да не се повтарят проблемите, възникнали по отношение на инвестициите на ЕФСИ ([3]). Необходимо е да се гарантира, че тези инвестиции са изцяло приведени в съответствие с Парижкото споразумение и че целите на ЕС превръщат Европа в първия континент с нулево въздействие.

4.15. ЕИСК подкрепя предложението на ЕК „Next Generation EU“ за укрепване на механизма за преход в отговор на кризата и нейното ново предложение за следващия дългосрочен бюджет на ЕС. ЕИСК изразява надежда, че общият бюджет на Фонда за справедлив преход е увеличен на 40 милиарда евро, както и че е укрепен режимът за справедлив преход в рамките на InvestEU. Освен това ЕИСК одобрява предложението на Комисията за заем за публичния сектор, който ще мобилизира между 25 и 30 милиарда евро. По този начин механизмът за справедлив преход ще може да мобилизира най-малко 150 милиарда евро публични и частни инвестиции.

4.16. Запазването на амбициозен бюджет за политиката на сближаване за периода след 2020 г. трябва да остане основен приоритет в борбата срещу изменението на климата на териториално равнище. С други думи, създаването на допълнителен фонд не би трябвало да служи като претекст за допълнително намаляване на пакета за политиката на сближаване в контекста на преговорите по МФР.

4.17. ЕИСК изразява известни опасения във връзка с процеса на планиране, тъй като все още предстои правният текст да бъде приет и Регламентът за общоприложимите разпоредби да бъде изменен. Комисията предвижда плановете за териториалното планиране да бъдат одобрени през втората половина на 2020 г. и програмите в рамките на Фондът за справедлив преход да бъдат приети през 2021 г. Това би могло да доведе до забавяния в изпълнението на някои програми в рамките на политиката на сближаване.

Брюксел, 10 юни 2020 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

([3]) Специален доклад № 03/2019 на Сметната палата. Някои помощи по линия на ЕФСИ само замениха друго финансиране от ЕИБ и ЕС, а част от финансирането беше предназначено за проекти, които можеха да използват други източници на публично или частно финансиране. В крайна сметка прогнозите за допълнителните инвестиции, привлечени от ЕФСИ, понякога бяха надценени и повечето от инвестициите бяха насочени към някои от по-големите държави — членки на ЕС-15, с консолидирани национални банки.